

ințașilor culturii noastre și, cituși de puțin stingherit de unele, abundente, „arhaisme” sau „ciudățenii dialectale”, cituși de puțin blazat de lipsa de complicații, de — de ce n-am spune-o? — naivitatea conflictului dramatic, a participat cu entuziasm la spectacol, spulberind încă o dată prejudecata despre „inaccesibilitatea” limbii și „perimarea” conținutului vechii literaturi românești.

Teatrul Armatei a simțit ca o datorie a lui să promoveze acești „primi dramaturgi” ai noștri ai matineului la spectacol sadea, pentru a cărui vizionare publicul a demonstrat că are gustul și dreptul cuvenit.

Radu ALBALA

Sărbătorire craioveană

Au înflorit a cincizecea oară caișii în grădinile din Cetatea Banilor, de cind tinăru-l firav, care era pe atunci Remus Comăneanu, iscălea cu mina tremurindă primul său contract cu Naționalul craiovean. Și iată-l azi, pe artistul poporului Remus Comăneanu — în miezul acestei primăveri noi — iscălind, poate tot cu mina tremurindă, reinnoirea contractului de-atunci... Și tot cu Teatrul Național din Craiova

E în această statornicie o lecție de dragoste care uimește și emoționează.

Scuturate de balastul amănunțelor neînsemnate, viețile oamenilor, privite de departe, în timp, rămin numai sensuri, numai împliniri.

Iată-l încă prin 1904—1905, elev al unei școli comerciale din Craiova, jucind alături de Arsene Popovici, Iancu Economu, Titu Protopopescu și alții — tineți și ei — diferite piese ale lui Aleksandri sau Molière, pe la periferiile orașului sau prin sate. Iată-l, mai tirziu figurant și copist de roluri la Teatrul Național din Craiova, sub directoratul lui Grigore Gabrielescu, urmărind cu emoție, dar și cu dorința fierbinte de a învăța minunatul meșteșug al actoriei, pe marii artiști de atunci ai Naționalului din Craiova: Ion Anestin, Petre Sturza, Nae Popescu, I. Crețu, Maria Petrescu, Clotilda Calfoglu ș.a.

Și iată-l, în fine, semnind primul său contract cu scena craioveană — 5 octombrie

1907: Remus Comăneanu, angajat stagiatar.

De atunci încoace, drumul pare deschis. Dar urcușul este greu!

1911. Primul mare succes. Rolul revizorului Bröseke, din piesa *Institutorii*, în care marele artist N. Soreanu joacă rolul inspectorului Prell.

Șirul biruințelor abia începe. Jucind remarcabil în *Legatarul universal*, creează roluri de mare succes în *Frunză din piesa Manasse* și în *Vulpoi din Răzvan și Vidra*.

1913. Războiul balcanic. Mulți dintre actori fiind plecați, Remus Comăneanu devine unul din stilpi de nădejde ai Teatrului Național din Craiova.

Urmează apoi primul război mondial — 1916 — și apoi refugiul teatrului la Iași. Abia în 1917 se reia activitatea pe scena Naționalului craiovean. În tot acest timp, omul și artistul, legat cu toate fibrele ființei sale de plaiurile craiovene, nu-și părăsește urbea.

Iar apoi, cind în 1917 Naționalul din Craiova își reîncepe activitatea și, mai tirziu, în 1918, se reorganizează, Remus Comăneanu se află printre fruntașii acestei scene și ai teatrului românesc, în general.

Obținind mari succese în operetele: *M-lle Nitouche* și *Chauflery*, directorul trupei de la Teatrul Liric din București — C. Grigoriu — îi oferă un angajament cu un gaș de patru ori mai mare decît cel pe care-l avea la Craiova.

Tentația e mare, dar mare și statornică e și dragostea pe care acest artist o poartă scenei craiovene. Refuză.

Din 1920 și pînă în 1926, Remus Comăneanu urcă cu fiecare rol un pas mai departe spre culmile creației. Intitul actor din *Hamlet*, Beynski din *Taifun*, Planterose din *Cerșetori în haine negre*, Kurt Engelhart din *Prostul*, apoi Polonius din *Hamlet*, alături de Ion Manolescu, Învățătorul din *Mușcata din fereastră*, Mitric din *Puterea întunericului*, D-rul Iuttner din *Heidelbergul de altădată*, de Fernay din *Păpușile*, Mihelski din *Onoarea* și multe altele roluri încă sînt fiecare tot atîtea izbînzî artistice.

Cind în 1927 Teatrul Național din Craiova arde și e obligat să se mute într-o sală de cinematograf, iar mai apoi, în 1935, este desființat prin nepăsarea oficială, acest mare artist și neobosit luptător continuă să ducă, cu aceeași tinerețe înflăcărată, cu

aceiași elan și entuziasm, bătaia grea pentru un teatru craiovean de înaltă calitate. Din această epocă datează marile succese artistice obținute în Luca Arbore din *Viforul*, Pietreanu din *Omul de zăpadă*. Castriș din *Patima roșie* și, mai ales, acel Trahanache din *O scrisoare pierdută*, care poate fi pe drept pus alături de cele mai reușite realizări ale acestui rol în teatrul românesc.

Iată într-adevăr un strălucit bilanț.

Din 1942, de când s-a reînființat Teatrul Național din Craiova, și, mai ales, după 23 August 1944, maestrul Remus Comăneanu a oferit mai departe teatrului românesc nenumărate biruințe artistice. Tot ceea ce a jucat în acest timp din urmă poartă amprenta creației adevărate.

Piscurile au fost atinse și din înălțimea lor luminoasă actorul și omul Remus Comăneanu, generos, liric, entuziast și neobosit, a împărțit sute de mii de spectatori cu harul artei sale.

În Împăratul din *Inșir-te mărgărite*, în Banul Șagă din *Trandafirii roșii*, în Gluto din *Fintina Blanduziei*, în proprietarul cafenelei din *Potopul*, în rolul editorului din *Chestiunea rusă*, în jupin Dumitrache din *O noapte furtunoasă*, acest minunat actor a înscris tot atâtea strălucite izbînzii.

De cea din urmă realizare, jupin Dumitrache, mă leagă amintiri personale. Am lucrat cu maestrul Remus Comăneanu în această piesă. N-am să uit niciodată, prohibită, disciplina, elanul, priceperea actricească, talentul și modestia pe care le-a adus în munca acestui rol. Și ce admirabilă realizare a obținut!

Un gând personal fierbinte pentru această scurtă întîlnire!

Nic. MOLDOVĂN

În sfîrșit, un spectacol pentru copii

Pentru a fi cu adevărat artistice, teatrul și literatura adresate copiilor trebuie să răspundă în aceeași măsură cerințelor virsității acestora, ca și criteriilor estetice care determină existența operei de artă. Caracterul educativ, satisfacerea gustului copiilor pentru fantastic și impresionant, oglindirea felului lor de a gândi și de a vedea trebuie să fie transfigurate, să capete forța mesajului și a expresiei artistice. Marea

literatură pentru copii, de la basmele populare pînă la operele unor scriitori ca Andersen, frații Grimm sau Creangă, este literatură în adevăratul sens al cuvîntului, place și încintă, în aceeași măsură, pe cei mari ca și pe cei mici. De altfel, prin asta nu spunem nimic nou; toate acestea sînt cunoscute și acceptate de mult. Dacă le-am repetat, am făcut-o numai pentru a sublinia cit de rămas în urmă este teatrul nostru pentru copii, atît în alcătuirea repertoriului, cit și în alegerea mijloacelor artistice folosite pentru realizarea spectacolelor. În primul rînd, spectacolele pentru copii sînt mult prea rare; în al doilea rînd, textele pe baza cărora sînt puse în scenă aceste spectacole nu corespund, de foarte multe ori, cerințelor artei zilelor noastre și, în cele din urmă, nivelul la care sînt realizate spectacolele se dovedește adeseori nesatisfăcător, avînd aproape exclusiv un caracter distractiv, sau didactic-moralizator. Toate acestea ne îndreptățesc să credem că multe din direcțiile și secretariatele literare ale teatrelor consideră teatrul pentru copii o artă de mina a două și, dacă pun în scenă spectacole pentru cei mici, o fac doar pentru a îndeplini o obligație plicticoasă, un punct din plan.

Această stagiune ne-a oferit în sfîrșit o lucrare originală pentru copii: *Cocoșelul neascultător*, piesă în două acte și patru tablouri de Ion Lucian. Textul nu are o deosebită valoare artistică, el nedepășind nici în expresie și poate nici în intenție, nivelul mediu al lucrărilor scrise pentru copii. Este mai mult o înșiruire amuzantă de glume și de jocuri, pe canavaua destul de cunoscută a disputei cu Vulpoiul. Acțiunea principală este redusă — Cocoșelul este prins de două ori de Vulpoi și prietenii săi îl salvează de fiecare dată — și între cele două părți ale piesei nu prea există legătură, fiecare dintre ele putînd constitui, la nevoie, o piesă. Dar, așa cum este, textul are două mari calități: acțiunea principală este redusă — Cocoșelul clipă, fie că eroii se joacă, fie că fac curățenie sau caută să-l păcălească pe Vulpoi, și comunicarea strînsă a personajelor cu spectatori, atît prin împrumutarea de către personaje a felului de a gândi și a privi al copiilor, cit și prin replicile și cîntecele adresate direct celor din sală. Pe baza acestor elemente, regia (Ion Lucian) a putut realiza un spectacol viu și interesant. S-a creat astfel atmosfera veselă, senină, a copilăriei. De fapt, meritul, valoarea artistică a spectacolului este tocmai crearea acestei lumi apropiate de mentalitatea copiilor, o lume în care necazurile trec repede și totul este mereu nou și interesant. Și actorii dau impresia că se amuză,